

Sendikalist Yöntemlerin Eleştirisi

Alfredo M. Bonanno

1998

İçindekiler

Giriş	3
Sendikacılığın Geleneksel Eleştirileri . . .	4
Devrimci Sendikalizmin Sınırlamaları . . .	17
Anarko-sendikalizmin Sınırları	26
Sendikalizm ve Devrim-öncesi Aşama . . .	37
Devrimden sonra sendikalist örgütlenmeler	46
Sonuç	50

Giriş

Sendikalar işçileri çoktan hayal kırıklığına uğratsa da, sendikalist ideoloji diye tanımlayabileceğimiz şeyin tuhaf artığı bugün hala devam etmektedir. Bu güvensizliğin kökleri olayların kendisinde bulunabilir. Grevlerin bırakılması, sınıflar arası uzlaşmacı zihniyetin gelişmesi ve mücadeleden vazgeçilmesi sendikaları işverenlerin ellerinde uysal bir alete dönüştürdü. Diğer taraftan, analizlerin perspektif eksikliği ve işçici tutum, sendikacı ya da sendikalist ideolojinin birçok yoldaş arasında devam etmesinin sebepleridir.

Bizce, anarşist yoldaşların“işçilerin mücadele gerçeği” içinde yer alabilmek için kişinin kendisini “anarko-sendikalist” ilan etmesi yeterli olmadığını anlaması için birkaç gerekli noktayı açıklamak için her türlü çabayı göstermenin zamanıdır. Bizler sadece sendikacılıkta değil, devrimci ve anarşist sendikalizmde de neyin gerçekten devrimci olduğunu bilmeli ve anlamalıyız. Bu yolla bu manasızlaşmış formülün, iyi niyet ya da devrimci kapasite eksikliğinden değil, perspektifteki hatalar ve bu tip araçların sınırlılıklarını bilmemekten dolayı bazı çabaların boşa harcanmasını gizlemesine hizmet ettiğini görebileceğiz.

Biz sendikacılık ve sendikalizmin sınırlılıklarının sadece yapıdaki bozulma (görevlerin ve taraftar sayısının artmasıyla ilişkili) tarafından belirlenmediğini, sendikaların kapitalizmle kurduğu ilişki şeklinin de bir sonucu olduğunun göstermeye çalışacağız. Bu soruna bugünkü sendikaların amaçları ışığında sendikaların geleneksel eleştirileriyle kapitalist yönetimlerdeki değişikliklere bağlı olarak problemlerin farklı şekillerde ortaya konuluşuyla bağlantılı olarak bakacağız. Daha sonra kuru devrimci anarko-sendikalizmin sınırlarına bakacağız ve bu tür çözüme miras kalmış kusurları belirleyeceğiz. Ve bugünkü sendikalizmin yıkıcı bir eleştirisiyle, tabandan gelen çekirdek örgütlerin üretim hattında doğrudan eyleminin sendikal yapılar içinde mümkün olamayacağını gösteren bir eleştiriyle bitireceğiz. Bu imkânsızlığın sonuçları devrim zamanında çok vahim olmakla kalmayacak, devrim öncesi dönemde de ciddi yönleri olacaktır.

Sendikacılığın Geleneksel Eleştirileri

Bu sendikaların gelişimindeki sınırları göstermek diye özetlenebilir. Sendikalar işçilerin kapitalist ta-

rafından sömürülmesine karşı kurulmuşlardır, yani zamanla evrim geçirecek olan bir tarihsel dönemde doğmuşlardır, bu yüzden de görevlerinin yapısında bir evrim gerçekleşmiştir.

Sermayenin tekelci yoğunlaşması ve emeğin sendikal yoğunlaşması biri diğerine galip gelemeyecek şekilde birbirine karşıdır. Bu çelişki hiç çözülememiştir ve gecikme bunu yapmak için nesnel koşullar ortadan kalkmış olsa bile sömürüyü devam ettirebilen sömürücü sınıfın yararına olmaktadır.

Kendi içinde bu eleştiri yanlış değildir. Ama genellikle analizcinin politik çıkarlarına göre yanlış kullanılır. Sendikaların eleştirilerini ele alarak, belki gayri ihtiyari, bugün İtalya'daki çeşitli konfederasyonlar arasındaki nesnel farklara değindik. Ancak bu farkları derinliğine incelemek bizi konumuzdan uzağa götürecektir. CGIL 1973 Temmuz kongresinde kendisini “talep eden”, haklarını ileri süren, hatta kimi zaman meydan okuyan olarak sundu, bu kongre boyunca “üretimi arttırmada işbirliği yapmaya ve karar verdi. (Luciano Lama, 'V 'Unita", 29th July, 1973) CISL ele alındığında, CGIL ile çatışmalarında aldığı bekleme tavrı, Hristiyan Demokratlarla bağları ve işbirlikçiliği şüpheye hiç yer bırakmayabilir. CGIL'e CISL tarafından yapılmış eleştirilerden biri şudur: “CGIL'in amacı, talepleri ekonomik düzenin sınırları içinde tutmak değil, ter-

sine, politik güçleri zayıflatmak ve mümkünse zorla krize sokmak amacıyla durumu denge noktasından öteye sürmeye uğraşıyorlar” (E. Parri).

Son yıllarda (1970) bir ölçüde CISL’nin politik çizgisinin sertleştiği gözlemlenebilir, özellikle üç büyük federasyonun olası bir birleşmesi tasarısı ve buna CISL’in sağ kanadının tavrı ilgili tartışmalar.

Toplu sözleşmelerde daha az önemli olan sendika ise, hükümet yanlısı CISL ve CGIL’nin otoriterliği arasında kendini üçüncü güç olarak gören UIL’dir. Faşist olduğunu ilan eden CISNAL’den bahsetmeye burada gerek duymuyoruz.

Görebildiğimiz gibi sendika derecelerinin müdahale derecelerinde ve perspektifleri arasında büyük farklılıklar mevcut, ama olayların ışığında hepsi aynı mantığı paylaşıyor: işbirliği suçu. İster Marksist otoriterliğin sisi, isterse Hristiyan olasılıkçılığı olsun, sendikalar gerçek vazifelerinden kaçamazlar ki o da devletin sürekliliğinde ve işçilerin sömürsündeki artarak aktifleşen rolleridir. Örnek olarak Gramsci’yi alalım. O der ki: “tarih göstermiştir ki, salt ekonomik direniş büyük kitlelerin örgütü için en faydalı platformdur ve gerçekte öyledir de. Bu, devlette ve beyaz muhafızlarda çok güçlü bir endüstriyel baskı aracına sahip olan kapitalizmi memnun ettiği zaman tutarsız bir hayalet olarak da görünebilir. Sendika hayatta kalır, proletarya

sınıf ruhunu kaybetmez, ama sendika ve sınıf ruhu, işçilerin kendilerinin olarak gördükleri politik bir partinin etrafında çok çeşitli şekillerde kendini ifade eder. Salt ekonomik direniş, salt politik direniş olur.”

Gramsci'nin eleştirisinin sonucu işçilerin partisidir, yani Komünist Parti. Mücadele yapısal bir düzeyde devam ettirilemez ve üst-yapısal olana doğru kayar. Marksist bir proje herhangi bir başkası gibi bizi burada ilgilendirmez. Mesele bu sendika eleştirisinin, öncü partinin ideolojisini destekleyen otoriter bir eleştiri olmasıdır. Bugün sendika yapılarının bir eleştirisi de devrimci sendikalistler tarafından yapılmıştır. Sendika bürokratik hale gelmekle ve iktidar düşkününü olmakla suçlanır. “Enternasyonal’de rüşvet gibi bir yolsuzluk sorunu olamaz çünkü Birlik çok fakir... ama ne yazık ki Enternasyonal Birlik’in kaçamayacağı başka tür bir yozlaşma var: kibir ve hırs.” (Bakunin)

Aslında sendika yapısındaki nicel büyüme, sendika mücadelelerinin şafağında düşünülemeyen, ama daha sonra göreceğimiz gibi tahmin edilebilir olan iktidarlar (ya da Bakunin’in deyişiyle kibir) için yeni yollar açıyor. Sorel’in ‘mit’ kavramının yerini alan teori Maurice Jouhaux (Fransız Anarşist Federasyonu) tarafından şöyle ifade edilir: “Devrimci hareket maksimum kazanımlar elde etmeyi kapsar, re-

formu değil toplumsal dönüşümü. Bu sadece işçilerin durumunda ani bir gelişme anlamı taşıdığından değil, aynı zamanda böyle kazanımlar sosyal ilerleme, eğitim ve entelektüel gelişme imkânını içerdiğinden ve bu imkânlar devrime geçmişin güçleri üzerinde bir zafere adım olduğu içindir.”

Eğer Gramsci'nin eleştirisi çözüm olarak bizi partiye yönlendiriyorsa, Pelloutier ve Delesalle 'in mirasçısı olan devrimci sendikalist eleştiri sendikalizmin kendisinde sonlanır. Etkinlik varsayımı zayıflar ve geriye sadece sendikalizm kalır: Burjuva devletin içersinde bir devlet embriyosu. Sendikalist örgütlenmenin, kapitalizmin sömürü süreciyle belirlemesi gibi devrimci koşulları belirlediği doğru olsa da onun da politik parti gibi toplumsal devrime götüremeyeceğini anlayamayacaklar. Devrimin ertesinde, eğer gerçekten öyle olmasını istiyorsak, parti veya sendikalist örgütlenme gibi şeyler olamaz, tıpkı kapitalizmin olmayacağı gibi. Geleceğin yapıları politik değil, ekonomik taban örgütlenmelerinin federasyonları olacaktır, aksi takdirde işe tekrar en baştan başlamak zorunda kalınacaktır.

Burada başka bir eleştiri (dolaylı olarak bürokratikleşme eleştirisini içine alan) ortaya çıkar: sendikanın etkinliği eleştirisi. Bürokratların, taban genelde belli bir yöne, daha sert mücadele biçimlerine (yasadışı grevler gibi) ve doğrudan eyleme doğru ilerlediği

için ondan gelen baskıya karşı çıkmakla suçlanırlar. Bu gerçek kolayca doğrulanabilir. Bu yazının yazarı kişisel olarak çarpışmalara girdi ve gösterilerde diğerlerinin ‘sendika polisi’ ile yaşadıklarına – o kadar kalın kafalı ve vahşi çatışmalardı ki en kavgacı polisi bile kışkırtır – şahit oldu. Her halükarda dikkat edilmesi gereken şey sendika yönetiminin etkinsizliğinin nedeninin basitçe hatalı bakış açısı değil, onların temel karakteristiği olduğudur. Hatta doğrudan eylem bile sendika boyutunda gerçekleştirilecek olursa önemini kaybeder ve sorunlu yapının tipik etkinsizliğine kolay bir ye olur. Birkaç örneğe göz atalım:

“Biz rejimin ve onun temsil ettiği her şeyin skandal, günah, pornografi ve hatta suç içinde çökmesinin sonucu olarak adalet, onur ve saflığa istekli olan genç insan yığınının öfkesini anlıyoruz.

Bizler sapkınlık, yozlaşma ve ahlaksızlığın ciddi bir istilasına tanık oluyoruz. Hiçbir şey bundan kaçamıyor, ister basın, ister edebiyat ya da sinema olsun. Bazı belirli alanlarda yaratıcı özgürlük entelektüel çöküşle karıştırılıyor. Belki biz püritenlikle suçlanacağız çok da önemli değil. Ancak uzun bir zaman, hala ahlaki kültürel ve insani değerlerine bağlı olan bizler, bunları korumak ve sürdürmek için politik fikirlerimizde ve ya dini inancımızda hiçbir ayırım

olmaksızın durabildik.” (G. Seguy, 6th September, 1973)

İnsanların kabul edilen devrimci ihtiyaçlarının nasıl soyut ahlaki değerlerinin savunulmasına doğru saptırıldığını birçok din büyüklerinin yazılarından biliyoruz. Biz biliyoruz ki bu iddialara engizisyonda da gelse, faşizmden, bir sendikanın başkanından ya da bugün Fransız sendikaların en çok temsil edileni, güçlü C.G.T.’den gelse hepsi aynıdır.

Sendika liderlerinin endişelerinin meslektaşlarıyla olan ilişkilerini tehlikeye atmamak olduğu her zaman açıktır. Örneğin, istihdam komisyonlarının kötü işleyişinden şikâyetlerde gördük ki sendikaların şikâyet ettiği noktalardan biri işverenlere zaman kaybetmeleridir.

”Modern sendika yapılarının tüm dünyada gelişmesinin ya da yozlaşmasının bir ortak yönü var: Devletle uzlaşma ve birleşme.

Bu süreç, tarafsız da olsalar, sosyal demokrat, komünist, anarşist de olsalar tüm sendikaların özelliğidir. Bu tek başına devletle birleşme eğiliminin herhangi bir doktrine özgü bir şey değil, tüm sendikalara ve sendikalist örgütlere ortak olan toplumsal koşulların sonucu olduğunu gösterir.” (L. Troçki)

Bu ifade partiyi çözüm olarak görse de doğrudur. Bu verimsizlik değil, işbirliği sorusudur. Sendika kamusal hizmetten fazla bir şey değildir ve bürokrasi-

nin işleyiş tarzına göre etkinliği farklı olabilir, ama devrimci olanlar bir yana başka hiçbir perspektif geliştiremez. İşçi tabanının çabalarını frenleyen mekanizmaların nasıl çalıştığını görmek ilginçtir. Burada örneğin 1953 ağustosunda Renault fabrikasındaki grev hakkında Daniel Mathe'nin "Socialisme ou Barbarie"de (Sosyalizm ya da Barbarlık) yazdıkları var.

" 4 ay önceden sendikanın taktiği tekrarlanan grevlerdi. Bu section 74 teki grev esnasında tüm endüstrinin lokavt olmasına neden olarak zirveye ulaştı. İşçiler, eğer eylemleri bir iki bölümde sınırlı kalmayacaksa hareket etmeye hazırıldılar. "Ya genel grev ya da hiç bir şey" dediler. İnisiyatifi aldılar, diğer bölümlerin onları takip edeceğine inandılar. Hiçbir takip olmadığı gibi sendikaların onları izole etmek için güçleri dâhilinde yapabilecekleri her şeyi yaptığını fark ettiklerinde grevi reddettiler. Yıllardır sendikalarca kullanılan mücadele yöntemleri yarım günle, bir saatle, yarım saatle hatta çeyrek dakikaya sınırlı iş bırakmalar, toplu dilekçeler ya da bölüm başkanına gitmek için bir avuç adamdan oluşan heyet. Ağustos ayında işçiler maaşlarının tekrar düşünülmesini istiyorlarsa her şeyi durdurmak zorunda olduklarını fark ettiler. Ama orada bile sendikalar kendilerine karşı çıktı ve grevi yasal bir çerçevede tutmaya çalıştılar. Genel bir mecliste işçiler

başkanlığa bir heyet gönderme teklifi için bir oylama yaptılar. Bir kez daha sendikalar bunu birkaç işçiye indirgeyerek heyeti şekillendirme görevini üstlendiler. Kendi amaçlarının sınırları ötesine giden hareketleri görmekten hiçbir çıkarı olmayan bürokrasi hiçbir kitlesel eyleme izin vermedi.”

Bu tür bir işleyişsel etkisizlik erteleme olarak adlandırılabilir. Sendikanın amaçlarından biri mücadeleyi radikalleştirmek değildir: Olumlu ya da olumsuz sonuçların bedelini sendika bürokratları ödeyecektir. Etkisizlikleri bir reflekstir, doğuştan gelen bir işbirlikçilik ve devasalık taşır.

Ancak burada başka bir tür etkisizlik de vardır; o da “sessizlik”, bilgiyi kısıtlamayı. Taban herhangi bir bilgi kontrolünden uzak tutulur; mekanizma oldukça basittir. Mothe'nin analizine dönelim:

”İşçilerin kendiliğinden eylemine karşı çıkmanın ilk yolu yol göstermemektir: sessiz kalmak ile. Bu sessizlik, fabrika yayınları sendika bürokratlarının ellerinde olduğundan en kolayıdır. İşçilerin onların üzerinde hiçbir şekilde kontrolü yoktur.

Sık sık greve gitmeye hazırlanan işçiler fikirlerini değiştirirler çünkü sendikalar tarafından desteklenmeyeceklerini fark ederler. Bu pasiflik yöntemi işçilerin isteğini azaltmaya yetmezse, onlar bozgunculuk yapacak ya da kavgacı olanları demoralize edecek-

lerdir. Sendika bürokrasisinin yöntemleri patronlarından pek de farklı değildir.

Yukarda tüm söylenenlerin anlamı bölücülüktür. Şüphe ve güvensizlik işçiler arasında yayılır. “Greve gideceksiniz ama diğerleri yapacaklarını söyleseler de sizin arkanızdan gelmeyecekler. Yolun ortasında sizi bırakacaklardır.”

İçlerinde en kavgacı olanları hakkında şüphe yaratacaklardır. “Sen, grevi savunuyorsun, çünkü besleyecek çocukların yok.” Greve gitmek isteyenleri geçmişte bunu yapmamış olmakla suçlarlar.

Grev yanlılarını politik argümanlarla vazgeçirmeye çalışırlar. Diğer sektörler hakkında yanlış bilgi verirler ve işçilerin anlaşma içinde olmadıklarına inanılmasına sağlarlar.

Bu tarz davranışı değerlendirmek için birçok yol var. Bunların listesini yapmak niyetinde değiliz. Biz tabanın durdurulmasında kullanılan yöntemlere şaşırıyoruz. Aksine, hala sendikaların iyi niyetli olduğuna inan insanlar gördüğümüze şaşırıyoruz. Problem, işçilerin sendikaların kusurlarını bürokrasiye saldırmayı sağlayacak bir bakış açısı elde edecek şekilde anlamalarının nasıl sağlanacağı değil. Problem; doğrudan eyleme dayalı, sendikalardan çok uzakta sağlıklı bir tabandan ve yatay olarak örgütlenmiş etkili bir işçi yapısı inşa etmek.

İşçiler sendikalarla gerçekten ne yapabilir? Sendikalar sadece merkezleşmiş örgütler değildirler, ayrıca sadece işyeri delegelerinin kendilerini bilgilendirme hakkı vardır ve biliyoruz ki delegeler tabanı değil, sendika yapısını temsil eder. İşçileri katılmaya ikna ederken güçlerini rüzgârlara haykırmak bir sendikanın karakteristik manevrasıdır, ama liderlik işçilerin tabanına karşı bir yere yöneldiği zaman aynı birleşmeye ve kavgaya gücü yetmez hale geliyor. Sendikaların başka bir geleneksel eleştirisi ise bazı anarşistlerin sendikacılığın ve genel olarak sendikalizmin sınırlarını ve tehlikeli çelişkilerini görmeye çalışmaksızın koşulsuz bir şekilde devrimci sendikalizmin destekleyen anarko-sendikalist eğilime karşı kullandıkları bir eleştiridir.

Belki de bu sorun üzerindeki en net tartışmalar 1907 Amsterdam Kongresi'nde Monatte ve Malatesta arasında geçenlerdir. Monatte, sendikalizmin ve anarşizmin birbirini tamamlayacağı bir programı savunur: Daha iyi şartlar talep eden gündelik mücadeleler güncel iyileştirmelerle işçilerin gücünü koordine ederek ve esenliklerinin artmasını sağlayarak onları sermaye kamulaştırılmadan gerçekleştiremeyecek tam özgürleşmeye hazırlarlar.”

Malatesta, problem üzerinde temel bir açıklıkla der ki, “Sendikalizm bir araç olarak kabul edilebilir amaç olarak değil. Sendikalizm için devrimle eşan-

lamlı olan genel grev bile ancak bir araç olarak düşünülebilir.”

Aynı yıl Les Temps Nouveau’da şöyle yazdı, “En ateşli partizanların açıklamalarına rağmen sendikalizm doğası gereği geçmişte işçi hareketlerini yozlaştıran tüm yozlaşma unsurlarını içerir. Gerçekte, işçilerin çıkarlarını savunmayı vaat eden bir hareket olarak mutlaka bugünün koşullarına uyum sağlamalıdır.”

Daha ilerde göreceğimiz gibi Maletesta’nın duruşu radikal bir duruş, ama biz onunla tamamıyla aynı fikirde değiliz. Şüphe yok ki sendikalizm bir amaç değil, ancak onun bir araç olarak düşünülmesi devrime hazırlanma için bir araç olduğunu anlamına gelmelidir; sömürüyü devam ettirmek ya da daha kötüsü karşı-devrime hazırlanmak anlamına değil. Sorun budur. Sendikacılık ve sendikalizm problemi, devlete rekabet içinde olan her örgütlenmenin barındırdığı bir politik iktidar problemidir. Bazen bu örgütlenmenin dinamikleri, yüzeyde çelişkileri görmeyi zorlaştıran, ama gerçek özünü değiştirmeyen böyle belirli özellikler gösterir.

“İşçi, gerekli toplumsal dönüşümü sağlayabilmek için fabrikada olduğu kadar toplumda da kazanımlar elde etmek gereklidir. Buna karşılık sendikanın da bu gerekliliğin yükünü sadece işçiler için değil halk kitleleri için de, aynı zamanda tüm ülkenin eko-

nomik, sivil ve demokratik gelişimi için de kabullenmesi gerekir. aha genel talepleri kabul etmesi gerektiği gibi.” (C.G.I.L.)

C.G.I.L. için bu bir keşif problemi değil, tersine bu federasyonu özellikle zor zamanlarda çalışma sürecini yenileyecek ve ekonomik, sosyal gelişmeyi sağlayacak politik öneriler yaparak ulusal taleplerin tercümanı olarak gören genel bir politik geleneğin mantıksal gelişimidir.

Malatesta'nın görüşü pek uygulanabilir değil, ama bunun Birinci Dünya Savaşı'nda önceki yani anarşistlerin çok aktif olduğu zamanlarda, Fransız sendikalistlerinin çalkantılı atmosferi hakkında olduğu unutmamalıyız. Belki bugün özde farklı olmayan, ama o özü çevreleyen tiksindirici biçimin açısından farklı olduğu günümüz gibi bir durumda fikirlerini değiştirdi.

Program açıktır: Sendika devletin sürdürülmesiyle ilgilenmelidir. Hükümetteki siyasal operatörlerin (sendika bürokrasisine göre) açık kabiliyetsizlikleri karşısında işleri ele alıp sömürüyü sürdürmeyi – işçilerin çıkarı için – vazgeçilmez görürler.

Sendika ile politik iktidar arasındaki ilişki kendisini en dehşetengiz şekilde ortaya koyar: Sendika ve kapitalizm. Ekonomik güç sendika yönetimini reformizmin parametreleri içerisinde hareket etmeye ko-

şullar ve böyle yaparak gücünü yakın geleceğimiz olan iktidarın birlikte yönetimine yönlendirir.

Devrimci Sendikalizmin Sınırlamaları

1880'ler civarında sendikalist eğilimler içersindeki bazı akımlar az ya da çok anarşist esinli olarak görülebilir:

1. (Blanquici tipte) bir otoriterizmin kuvvetlendirilerek Bounganist deneyimde olduğu gibi bir uzlaşmaya ulaşması
2. Brousse'nin önderlik ettiği günümüzde Book Federasyonu dışında çöküşte olan 'reformist' bir eğilim
3. Bourse de Travail'i yaratan anarko-sendikalist eğilim (en güçlüsü)
4. Bir öncekiyle karışık olan, belki daha politik, şiddetli, isyan amaçlı olan devrimci sendikalist eğilim

Devrimci sendikalizmin teorisyeni, belki biraz gönülsüzce, Sorel'di. Genel grev; İlerleme, Eşitlik ve

Özgürlük mitlerinin yerini alacak bir mit olarak kullanılmalıdır: Devrimle kesilecek bir son hamle. Tersine sınırlı grev “devrimci bir uygulama” olarak görülmeye başlar. Devrimci elit, bu uygulamayı kitleleri Devlet’e karşı ayaklandırmak, taleplerle başlayarak aşamalı olarak sendikalist modelden esinlenmiş yeni bir toplumun inşası için kullanır.

Devrimci sendikalizmin devamlı referans noktası olan Amiens Beyannamesi ile başlayalım. 1906’da 834’e karşı 8 oy ile kabul edilmişti. Bu, onun içerdiği ilkelerin hem devrimciler hem de reformistler tarafından onaylanacak kadar muğlak olduğunu (ve halen böyle olmaya devam ettiğini) gösterir. Monatte diyor ki: “Çoğunluğun tercihi değildi, tüm hareket tarafından kabul edilmişti.”

Bu metinde hem sendikal apolitizmin hem de patronlara karşı ücretli emeğin kaldırılması için verilecek mücadelenin ilkeleri belirlendi.

“Kongre bu beyannameyi, ekonomik terimler üzerinden kapitalist sınıfın işçi sınıfına karşı hem maddi hem manevi tüm sömürü ve baskı biçimlerine karşı muhalefet eden işçilerin mücadelesinin bir ifadesi olarak görür.

Kongrenin teorik konumunu şu noktalardan oluşur:

Daha iyi şartlar için verilen gündelik mücadelede sendika emek güçlerinin koordinasyonunu ve çalışma

saatlerinde düşüş, ücret artışı gibi kısa vadeli iyileştirmelerle işçilerin esenliğinde bir artışı hedefler.

Fakat bu gereklilik sendikalizmin çalışmasının bir parçasıdır: Bu ancak sermayenin kamulaştırılmasıyla gelebilecek bütüncül özgürleşme için bir hazırlıktır. Bu genel greve bir eylem tarzı olarak ihtiyaç duyar ve bugün direniş gurupları biçimindeki sendikal örgütün yarın üretim ve dağıtım guruplarına, geleceğin toplumsal örgütlenmesinin temeli olacağına inanır.

Sonuç olarak bireysel üyeler göz önüne alınırsa kongre onlara kendi felsefi ve siyasal görüşlerine uygun gördükleri her tür mücadeleye katılma özgürlüğü tanır, yeter ki bunları sendikalist organizmaya taşımasınlar.

Sendika, insanın insanı sömürsünün, özel mülkiyetin ve ücret sisteminin yok edilmesiyle işçinin bütüncül kurtuluşunu hedefler.” (Amiens Beyannamesi, 1906)

Ne var ki gerçek biraz daha farklıydı. Örneğin konfederal ofisin bir üyesi olan Delesalle şöyle dedi:

“Amiens Beyannamesi sadece konfederal ofisin görüşüdür ve oradan çıkmadır. Anarko-sendikalistleri (Pouget, Griffuelhes) ve reformistleri (Niel), Guesdist’e karşı bileştirmiştir.”

“Adını çok duyduğumuz bu beyanname bir kafe terasta hazırlanmış ve sendikalist hareket içerisinde

üstüne fazla tartışma yaşanmamıştır.” (Corale. Capitalisme-Syndicalisme, meme combate)

Anarşist sendikalizmin temel bir ögesi, apolitik olmanın (politik partilerle ilişki bağlamında) ve sendikalist örgütün kendiliğindenciliğinin bir sonucu olarak doğrudan eylem kavramıydı. Hatalar bu son kısımda bulunabilir. Sendikal örgüt, tıpkı partiler gibi (adlarında “devrimci” kelimesi geçse bile) kendisini kitlenin kendiliğindenliğinde temellendiremez. Benzer şekilde sendikal örgüt parti politikalarının zikzaklarından uzun süre ayrı kalamaz ve er ya da geç onun baskısını hissedecektir. Son olarak sendikalist örgüt yapısının görüşünde doğrudan eylem sorunu taban guruplarının bir mücadele aracından onu sendikanın enstrümanı haline getirmeye evirilecektir. Bu Sorelci genel grev mitinin, siyasal bir kavramı emekçi mücadelesi alanına taşımının önemi idi. Bu alandan kaynaklanan her şey taban tarafından (doğrudan eylem, kendiliğindenlik, üretici örgütleri) ya da sendika tarafından (delegeler, komiteler, resmi talepler, pazarlık, genel greve kadar dağınık grevler) karşılanabilir. Fark esastır.

Devrimci sendikalizmin temel hatası Griffuelhes’un sözlerinde açıkça görülür: “Doğrudan eylem günden güne büyüyen bir pratiktir. Sonuç olarak gelişiminin bir aşamasında ona artık doğrudan eylem demek mümkün olmayacaktır; o bizim genel

grev olarak adlandırdığımız ve toplumsal devrimle sonuçlanacak yaygın infilaka dönüşecektir”. Benzer şekilde Aristide Briand: “..devrim? ...alternatif? ..analoji? Eğilim, devrimi genel grevle tanımlamaktır. Bu, çalışmanın evrensel ve eşzamanlı olarak durdurulması yoluyla barışçıl ve ani çökertme mitidir.” 1888’de Bouscat Kongresi’nde greve ve genel grevden devrime giden yola dair çeşitli kararlar alındı: “Sınırlı grev sadece yerel bir ajitasyon aracı olabilir. Sadece genel grev, her tür işin tamamen durdurulması, ya da devrim işçileri özgürleşmeye taşıyabilir.”

Eski formülü takiben çıkan savlar açıktır. Artık alternatif değil, benzetme; şiddetli parçalanma (Griffuelhes gibi anarşistlerin durumunda) ya da barışçıl geçiş (Briand gibi reformistler için), arada fark yoktur. Bu bakış açısında sendikalizm kendinde bir amaca dönüşür. Pouget gibi anarşizm ile sendikalizm arasında bir ayrım yapabilen pek çok anarşist militan bilmeden veya istemeden sendikalist olduklarında bu ayrımı yapamaz hale gelirler.

Bizce anarşistler sendikanın ya da sendikalist örgütün yıkımı için çağrı yapmanın gerekli olmadığını fark etmelidir, ama bundan onunla yoldaşları devrime hazırlamak için çalışabilecekleri gibi kolaycı bir sonucu çıkarmamalıdır. Nitel sıçrama radikaldir ve nicel sapmalara yer açmaz. Bu manada faşizm

ve sendikaların ona karşı çıkamama tecrübesinden geçen Malatesta daha doğru bir yöndedir:

“Sendika doğası gereği reformisttir... Sendika toplumsal devrimci ya da anarşist bir programla ortaya çıkabilir ve genelde de böyle olur. Fakat programa bağlılık onun güçsüz ve zayıf bir propaganda grubu olduğu sürece geçerlidir. Ne kadar fazla işçi çeker ve güçlenirse, boş bir formüle dönüşen ilk programını koruyabilme şansı ol kadar düşer.” (1925) “İşçi hareketinin kendi başına ve doğası gereği devrime yol açacağına inanmak büyük ve ölümcül bir hatadır. Sendikaların hem içersinde hem de dışarisında anarşizmin bütüncül gerçekleşmesi ve yozlaşmanın ve gericiliğin mikroplarını temizlemek için kavga verecek gerçekten anarşist örgütlere ihtiyaç vardır.” (1927)

Dediğimiz gibi sendikalizmde yozlaşmadan bahsetmeyi bir hata olarak görüyoruz. Genelde eski militanların eleştirileri bu yöne sahiptir; üretim ilişkilerinin sendikalist yapı içersinde devrimci tartışmalara imkân verdiği daha iyi zamanları hatırlarlar ve o zamanı ekonomik gücün akılcılaştığı ve sendikalizmde bir çöküşe yol açtığı günümüzle karşılaştırırlar.

“CGT reformizme gömülmüştür, hükümetin tekerindeki bir dişli olmuştur ve devrime sırtını dönmüştür. İşçiler ne zaman kapitalist rejimi kızdıran insanlara ne zaman başkalar liderlerini onların ara-

sında görürler. Bizim için Amiens Beyannamesi'nin önemi oradaki sendikalizm kavramımızdı: devrimin her şeyi yapabilen ve devrimden sonraki günde her şeyi organize edebilecek olan büyük zanaatkârı. “ (Monatte)

Eleştiri gelişmiştir, ama yanılısama devam etmektedir. Bugün Fransız Anarşist Federasyonu'ndaki reformistler de benzer bir savı öne sürmektedirler:

“Anarşistler için bu bir uzlaşma ya da siyasal manevra, hatta mevziler elde etme sorunu değildir. Anarşist federasyondaki sendikalistler bunu söyleyen tek kişiler olsalar dahi söylemelidirler ki sendikacılık tehlikeli bir yöne ilerlemektedir ve ilkelere ve tarihin ve ekonominin günümüzdeki evrimi ışığında emek hareketindeki iki büyük eğilimden Amiens Beyannamesi'nin dediği gibi “ücretli emek sisteminin yıkımı”nı hedefleyen devrimci tarafı savunmaktadırlar.”(M. Joyeux)

Bize göre etkili militan devrimciler yaratmanın tek yolu faal olarak emekçi tabandan başlayan mücadele yöntemleri inşa etmektir. Bu aynı zamanda sendikal örgütler içersinde ‘anarşist’ faaliyetin karşılaştığı zorlukları ve nesnel kısıtlamaları göstermektedir. Sendikalizmin işçileri sorunlarını anlamaya sevk eden büyük halk üniversitesi olduğu ya da bu artık gerçek değilse de tüm çabaların bunu sağlamayı hedeflemesi gerektiği doğrudur. Fakat bu yanılısama

geçmişte bir parça doğruluk taşısa dahi günümüzü sorunları karşısında oldukça gereksizdir.

İşlevsel olarak reformist ve devrimci sendikalist ideolojiler birdir. Her şeyden önce sendikalist yapının korunması için mücadele ederler. Ters durumda sorun ortaya çıkmaz bile. Reformistler sınırlı kazanımlar (ücretler ve düzenlemeler) için mücadele ederler, çünkü bu üretim araçlarının ilerici sosyalizasyonuna doğru ilerleyecektir. Devrimciler sınırlı kazanımlar (ücretler ve düzenlemeler) için mücadele ederler, çünkü bu bir devim okulu olur ve grev devrimle özdeşleşmiş olan çalışmanın genel durduruluşuna bir hazırlık (bir idman) olur. Gerçekte her ikisi de sınırlı kazanımlar için mücadele ederler ve bunu çok keskin, az çok piramitsel ve özü kendisini bir örgüt olarak sürdürebilmek olan kendi kurallarına sahip bir örgütte gerçekleştirmeye çalışırlar.

“Sendikalizm mevcut sistemin sınırlarına hapsolmuşken işçi sınıfı kapitalizmin ötesine bakmaya çalışmalıdır.” (Pannekoek)

Bu “öteye bakış”ın neyi kapsadığını ilerde göreceğiz. İşçi konseylerinin teorisyeni sendikal örgütün reformist doğasını açıkça görmüş olması ve devrimci potansiyeller ve benzeri iddialar hakkında hiçbir yarılsaması olmaması önemlidir.

“Liderler ya da her şeyi bilen kadrolar yerine biz inisiyatifler önererek bireyin gelişimini teşvik edecek, bu inisiyatiflerin eşgüdümüne yardımcı olacak ve bu sayede şimdiye dek şüphelenilmeyen kuvvetleri harekete geçirecek ‘siyasal animatörler’ kavramını öneriyoruz.” (Ouvrier face aux appareils)

Fakat bu sendikadan ya da sendikalist örgütten doğmaz. Bu siyasal figür şimdi ayrıcalıklı bir delege ya da maaşlı bir bürokrat olmuş sendika ajitatöründen oldukça farklıdır. İnsandaki ya da sosyal figürdeki değişimlere emek hareketindeki eylemin sonuçlarındaki değişim eşli etmiştir. Açıkça bu eylemci işçileri ihtiyaçları doğrultusunda hareket etmelidir. Kendilerini, kendisini belirleyen, önceden var olmayan sorunlar yaratan ya da var olanları büyüten bir faaliyet olarak, kuramazlar. Ayrıca, doğrudan eylem dinamiği işçilerin gerçekliğini sendikanın ‘kutsadığı’ yönden farklı bir yöne doğru çevirir.

“Ben her şeyden önce bir anarşistim, sonra bir sendikalist, ama bence kendisini önce sendikalist, sonra anarşist olarak gören pek çok insan var. Burada büyük bir fark var. Sendikalizm kültürü en az devlet kültürü kadar zararlıdır: Bugün vardır ve her gün büyümektedir. İnsanlar sanki kutsallılar olmaksızın yaşayamamaktadır; birini öldürür öldürmez diğeri doğar.” (F. Domela Nienwenhuis)

Anarko-sendikalizmin Sınırları

Aynı argüman kısmen anarko-sendikalizm için de geçerli olabilir. Burada, sendikalizme dair kökenlerini Uluslararası İşçi Birliği'nde (I.Enternasyonal) Bakunin'in ilkelerinden alan anarşist bir yaklaşımımız var. Yine de bu yaklaşımın, ister devrimci sendikalist, ister otoriter komünist veya sosyal demokratik reformist olsun, bütün sendikalar ve sendikalist örgütlerde var olan bazı eksiklikleri var. Anarko-sendikalizm eğer Malatesta'nın uygun bir şekilde gösterdiği gibi bir "araç" olmanın ötesine geçerse ya revizyonist (bkz. İsveç örneği) ya da otoriter olma (bkz. İspanya) riskini almış olur—bu sendikalizmin taşıdığı bir risktir, anarşizmin değil. Ciddi yanlış anlaşılmalara mahal vermeden önce bu sorunu netleştirelim. Anarko-sendikalizm devrimin, sadece toplumu geleceğe hazırlayan kendi ekonomik örgütlerinde örgütlenen emekçi kitleler tarafından gerçekleştirilebileceğinin gayet iyi farkındadır. Bu sadece bu örgütler politik partilerden ayrı durduğu sürece, hatta "sadece aparlamenterist değil aynı zamanda ilkesel olarak anti-parlamenteristlerse"(Lehning) gerçekleşebilir.

"Her kim ki hem özel hem de devlet kapitalizmine karşıdır, başka türlü bir toplumsal gerçeklik ve ekonomik örgütlenme yoluyla buna da karşı çıkma-

lıdır. Ve bu ancak iş yerleri, fabrikalar, vs. içindeki örgütlenmelerde bir araya gelip gruplaşan üreticiler tarafından gerçekleştirilebilir. Üretim araçlarını ele geçirmek ve ekonomik hayatın tamamını ekonomik bir birlik temelinde örgütlemek amacıyla bir araya gelmelidirler.” (Lehning)

Bu üretici örgütleri üreticilerin kendi elleri altında olmalıdır. Böylece kendi seçtikleri ve belirledikleri eylemliliklerinin önüne geçilemeyecektir. Eğer dikkatlice bakacak olursak bunun sendikalizmde, hatta anarko-sendikalizmde bile mümkün olmadığını anlarız. İsveç veya (sınırlı olmakla beraber) İspanya örneklerindeki sözde “yozlaşma” içinde bu gerçekleşmemiştir. Gerçekleşmesi mümkün değildir çünkü işçilerin temel çıkarlarının ne olduğunu belirleyen işçilerin kendileri değil, hedefleri ve çıkarları belirleme kapasitesindeki mevcut sendikalist önderliktir, anarko-sendikalizm olsa bile bu böyledir.

Unutmamamız gerekir ki sendikalizm üreticilerin oluşumudur, bu nedenle hayli ekonomik bir içeriğe sahiptir. Fakat aynı zamanda sadece kişisel seviyede olsa da oldukça politize olmuş insanlar tarafından idare edilen bir oluşumdur. Anarko-sendikalist bir örgüt söz konusu olduğunda, örgütün üyeleri anarşist olacaklardır, bu nedenle sendikanın “yönetimindekiler” yöneticilerin ayrıcalıklarını ret edeceklerdir.

Bu durumda örgüt ya bölünür, ya da kendi ortak ekonomik ve devrimci çıkarlarından ayrı duran bir merkezi hatta sahip olma zorunluluğu olmaksızın tabandan yönetilen bir dizi inisiyatif şeklinde tekrar ortaya çıkmak üzere yok olur. Ama bu durumda artık anarko-sendikalizm kavramının dışına çıkmış oluruz. Yukarıda bahsedilen olasılıklardan ikincisi yapının varlığını ekonomik bakış açısından bağımsız olarak ele alır. İşçilerin (ekonomik olsun olmasın) çıkarlarını savunmayı amaçlar ama her şeyin ötesinde, ne kadar çok üyesi varsa ve ne kadar büyükse o kadar var olur ve anlamlı olur. Aynı durum anarko-sendikalist yapı içinde çalışan insanlar için de söylenebilir. “Onların fikirleri işçi sınıfının üyelerinin ya da tümünün tarihsel olarak belirlenmiş ve ekonomik çıkarlarından türememiştir, bir bakıma bunlardan daha geniştir ve bunlardan özerktir. Bütünlüklü bir (anarşist ya da liberter) dünya tasarımları mevcuttur ve bu kafalarındaki bu tasarım gerçekleştirecekleri eylemlerin, yapacakları politik ya da ekonomik tercihlerin, spesifik sorulara verecekleri cevapların belirleyicisi olacaktır”.

Bir fabrika işgali meselesinin tartışıldığını düşünelim. İşçilerin acil çıkarları –bir bakıma bugünlerde İtalya’da olduğu gibi- en azından maaşlarını alabilmeye devam etmeleridir. Bu, iş ahlakının biraz olsun sorgulanmadığı sınırlı bir çıkardır. Sendikalist

yoldaşların kapitalist bir sistem altında fabrika öz yönetiminin ne anlama geldiği konusunda net fikirleri olabilir. Onlar bu şekilde bir şeyleri göstermiş olacaklarını düşünüyorlar. Politik anlamda, sadece belirli sayıdaki insanların maaşlarının ödenmeye devam edilmesinden, daha değerli bir şeyi göstermek istiyor olabilirler. Fakat yine de bu, bize göre belirli amaçların ve rastlantısal çıkarların “ötesine” hiçbir zaman geçemez. Hareketin bir bütün olarak genişlemesine bir ihtimal yol açabilir; ama bu sendikalist önderliğin tercihlerinin, işçilerin (sınırlarının belirlenmesi zor olan) çıkarlarından başka yönlere doğru kaydırılması için bir bahane değildir. Kısaca toparlamak gerekirse, ancak sınırlı sayıda yoldaşın ekonomik taleplerin ötesine geçen problemler hakkında net fikirleri olacağı (ki bunlar çoğunlukla zahmetli çözümlenmeler gerektirirler) ve bu yoldaşların (en iyi ihtimalle anarşistler ve/veya bireyler) kendi fikirlerinin zaferi için dövüşmekten başka bir şey yapamayacaklarını aklımızda tutarak şundan emin oluyoruz: Bu olay sendikalist bir yapının içinde cereyan ederse kaçınılmaz olarak ya uzlaşmacılığa ya da otoriterliğe varır.

Hiçbir yapının var olmadığı, daha hazırlıklı yoldaşların çıkarlarını açıkça tanımlamış olan ve (dışarıdan yoldaşların müdahaleleriyle desteklenen koordineli eylemler gerçekleştirerek) onları elde etmele-

rini sağlayacak araçlara sahip bir grup üretici adına konuştuğu durumda ise, her şey olabilir. Burada hiç kimse varlığını sürdürmek ve kendini savunmak zorunda olan bir örgüt adına konuşuyor olmayacaktır.

İsveç'teki anarko-sendikalist revizyonizme bakalım. İsveç, diğer İskandinavya ülkeleri gibi (Norveç, Danimarka, Hollanda) görünüşte bir "garantili refah" ideolojisinin hüküm sürdüğü bir ülkedir. Devlet kendisini toplumun refahından sorunlu sayar. Bu sistemin daha rasyonel bir şekli Avustralya ve Yeni Zelanda'da da mevcuttur. Anarko-sendikalist örgüt S.A.C. (Sveriges Arbetaren Centralorganisation – İsveç İşçi Örgütü ç.n.) oldukça popülerdir ve sınıfı temsil oranı yüksektir. Sendikalist taktiklerin devletçi revizyonizm yönündeki değişiminin nasıl gerçekleştiğini bir görelim.

"İnsanlar burada özel bir durumun yaratılmış olduğunun farkındadırlar. Çünkü doğumdan ölüme kadar güvenlikte oldukları olgusu, insanları barikatlarda savaşılmasını ve var olan toplumsal düzenin top yekûn yıkımını savunan devrim peygamberlerini dinlemekten ve ciddiye almaktan alıkoymuştur. Anarko-sendikalistler olarak kendi deneyimlerimizden hareketle, sadece İsveç için geçerli olduğunu düşündüğümüz kimi sonuçlara vardık. Eğer S.A.C. isyancı propagandayı bıraktıysa ve artık diğer tüm toplumsal güçleri yıkmayı hedefleyen bir ajitasyon

yürütmek istemiyorsa, bunun nedeni bu ülkede başka bir yönde ilerlemenin imkansız olmasıdır. İnsanlar barışçı bir çizgideler ve eğer biz onları devrimci eyleme yönlendirmeye çalışırsak kendimizi komik duruma düşürmüş oluruz ve kötü tepkiler alırız. İsveç gibi barışçıl bir toplumda şiddet eylemi savunusu yapsaydık, porselen dükkânındaki fil konumuna düşerdik.” (E. Aevdisson)

Dönüşümün sonu! Başka alternatif yok. Bu sırada İsveç işçi sınıfının tabanı çalışmayı yok etmenin bir yolunu arıyor, bütünüyle boş zaman talep ediyor ve insanları önlerine konulan yola devam etmeye zorlayarak ve kendi yapmak istedikleri şeyleri seçmelerini engelleyerek onlara kolektif refahı dayatan bir devletin yıkımını istiyor. Fakirlikten bile daha kötü bir acı ve karanlık içindeki işçi tabanı (intiharları ve diğer olguları unutmayalım), savaşmaları gereken iktidar yapısına uygun bir yöntem arıyorlar ve “isyan” deyince kalın kafalı anarko-sendikalist liderlerin aklına hala “porselen dükkânındaki filin” hali geliyor.

Durum açık: Bir yapının bulunduğu durumlarda işçilerin ekonomik çıkarları ile işçilerin yöneticilerinin ya da sendikalist temsilcilerin görüşleri arasında sık sık (gelin biz her zaman diyelim) bir kırılma baş gösteriyor. Dahası bu temsilcilerin görüşleri sakat olmakla kalmayıp, işçiler için tehlikeli bir noktaya

evriliyor ve ayrıca komik denecek kadar zamanın gerisinde bir yerde kalakalmış oluyor.

Gelin bir de anarko-sendikalizmin klasik örneğine İspanya'ya bakalım: Anarşistler hükümette. Hükümeti oluşturan on beş bakanın dördü C.N.T.'den. "Solidaridad Obrera" 1936'da şöyle yazıyor: "C.N.T'nin Madrid hükümetine girmesi ülkemizin politik tarihindeki en önemli olaylardan biridir. C.N.T. her zaman ilkesel olarak ve kesin bir şekilde devlet karşıtı olmuştur ve her türlü hükümetin düşmanı olduğunu ilan etmiştir. Tarihsel koşullar, her ne kadar insan iradesi tarafından belirlenebilir olsalar da, neredeyse her zaman ondan üstündür. Ve koşullar hükümetin ve İspanya Devleti'nin özünü değiştirmiştir. İçinde bulunduğumuz şu durumda devletin olağan bir aracı olan hükümet, işçi sınıfına karşı baskıcı bir güç olmaktan çıkmıştır."

Zavallı Bakunin ve zavallı işçi sınıfı. Kendi kişisel beceriksizliklerini anarko-sendikalizmin "gerçekçilik" perdesinin ardına gizlemeye çalışan anarşistler, ne yazık ki bu alıntı üzerine enine boyuna düşünmezler, düşünemezler. Bu satırlarda sadece anarşist devlet karşıtlığı değil, anarşist iradecilik de basit bir laf salatası haline getirilmiştir.

"Sendikalist ve anarşist grupların en öne çıkmış isimlerinin hepsi oradaydı... Biz hükümete girdik, fa-

kat sokaklar bizden kaçarcasına uzaklaştı” (Federica Montseny)

“Tuhaf bir duruma işaret etmek istiyorum: zirvedekilerin, yönlendirici azınlığın, liderlerin hezimetini. Sadece sosyalist ve komünist politikacılardan söz etmiyorum. Günlük dili kullandığımızda lider olduklarını rahatlıkla söyleyebileceğimiz iyi tanınan anarşist militanlarda bu hezimetin başrol oyuncularındandı.” (G. Leval)

“Gerçek şuydu ki, tabana danışılmamıştı, C.N.T. ve F.A.I.’nin sadece en iyi bilinen üyelerinin küçük bir bölümü toplantılarda boy göstermişti. Ortada bir dalavere vardı.” (Los Amigos de Durriti -Durriti’nin Dostları-, ‘Ie Combate Socialist’, 1971’den alıntı)

Liderler bir yanda, kitleler öbür yanda. Sonuç şu: Kitleler büyük kolektivist ve komüniteryan inşaa faaliyetlerini omuzlarken, ekonomik problemleri önemli ölçüde çözümlerken, faşistlere ve onlardan daha az tehlikeli olmayan kızıl faşistlere karşı sokaklarda savaşırken; liderler kendilerini bunlardan ayrı tuttular, önce hükümete girdiler sonra da hiçbir şey yapamaz hale geldiler.

Leval’ın genel anlamda ya da C.N.T. örneğinde sendikalist örgüte karşı olduğu söylenemez. Bakın ne diyor: “İspanya anarşizminin hiçbir rol üstlenmemiş pek çok ‘lideri’ vardı. Daha başından üstlen-

dikleri resmi görevlerinin içine gömülmüşlerdi... Bu durum onları liderlik görevlerini sürdürmekten alıkoymdu. Proleteryanın gelecek için paha biçilmez değerde olan dersler çıkardığı bu büyük yeniden inşa girişiminin dışında kaldılar... Resmi görev köşelerindeki pek çok entelektüel, toplumun radikal dönüşümünden pek uzaktı.” (Leval)

Gördüğümüz gibi Leval bir sendikal “liderin”, hatta bir politik liderin varlığına karşı çıkmıyor. Ancak dürüst bir gözlemci olarak, olayların geldiği noktada bir yanda kitlelerin kendi kendilerini yönettikleri, liderlerin bunun öte yanında kaldıkları bir duruma gelindiğini ifade etmekten kendini alamıyor.

Bu durumun sonuçlarının ortaya çıkması için fazla bir süre beklemek gerekmedi. Çatışmalar, kavgalar, didişmeler ve baskılar kendini gösterdi. İspanya'nın her köşesindeki anarşist (ve anarşist olduklarını ifade etmeseler de ondan etkilenmiş olan) gruplar doğrudan eylemleri, eşitlikçiliği ve yeni bir toplumun acil örgütlenmelerini savunmaktaydılar. Böylece bir yanında C.N.T. ve F.A.I.'nin olduğu öbür yanında bu diğer grupların bulunduğu bir çatışma baş gösterdi.

Mart 1937'de Valence yakınındaki Vilanese'de olaylar patlak verdi. Olayları fitilleyen anarşist bakan Lopez'in de çıkmasını onayladığı, (C.N.T. ve

sosyalist U.G.T. tarafından kurulmuş) yerel kolektiflere zarar verecek olan bir hükümet kararıydı.

Mayıs 1937’de anarşistlerle Barselona’daki Komünist Parti (K.P.) arasındaki bir fikir ayrılığı, bir hafta kadar süren ve kimi komşu kentlere de sıçrayan bir dizi çarpışmaya sebep oldu. Durriti’nin Dostları gruplarının üyeleri olan anarşistlerin yanında, P.O.U.M.’a bağlı gruplar (muhalif komünistler) ve Liberter Gençlik vardı. C.N.T tarafından kınanan Durriti’nin Dostları çarpışmaya ara vermek zorunda kaldı. K. P. derhal silahlı bir birlik gönderdi ve bastırma hareketine başladı, çok sayıda yoldaşı öldürdü. “Durriti’nin Dostları” gazetesi yeraltına geçti.

Lister’in komünist bölüğü Aragon kolektifini sistemli bir şekilde yıkma hareketine giriştiğinde, anarşist yoldaşlar direnişi örgütlemek istediler, fakat C.N.T.’den gelen kesin bir emirle engellendiler. İspanya’da yasaklandığı için Fransa’da yeraltında basılan “Espagne Nouvelle” gazetesinde şöyle yazıyordu: “C.N.T.’nin bozguncu tutumuna rağmen Konseylerimizi silahlarla savunmalıyız” (29 Ekim 1937).

Corale grubundan yoldaşlar şöyle yazıyorlar:

“1936 İspanya’ında anarko-sendikalizm kendini Fransa’da 1906’da bulduğu durumda buldu: burjuva toplumunun iddialarını kabul etmenin sonucu

olarak hareketin düzenle entegrasyonu. Mecbur kaldığında cumhuriyetçi burjuvazi ağır sanayinin kolektifleştirilmesini, onu daha sonra bir savaş sanayi olarak kontrol edebilmek için kabul etti. Yasamanın İspanya'nın geri kalan bölgelerinden farklı olduğu Katalonya'da kolektifleştirme tüm sanayi için ekim 1936'da resmen yürürlüğe kondu. Kolektiflere yalnızca hizmet sektöründe ve tarımda müsamaha gösterildi. Anarko-sendikalistler, 1919 Almanya'sındaki Spartkistlerin ve ikiyüzlü burjuva iktidarının; 1919 Ukrayna'sındaki Mahnovistlerin ve komünistlerin yaşadıklarından dersler çıkarmak yerine devrimcileri ezdiler, işçilerin kazanımlarını ellerinden aldılar: kitleleri kontrolleri altında tutan anarko-sendikalistler politik iktidarı kendileri için ele geçirdiler.” (“Corale”)

Bu durumun pek fazla bir açıklaması olamaz. Kimi zaman bazı özel sorunlar fazlasıyla vurgulanırken (örneğin askeri problem, silahların azlığı, vs.) diğerleri unutulur. Bir değerlendirme yapıldığında genelde olumlu şeyler önplana çıkarılırken, olumsuz olanlar (belki de yurt sevgisinden ötürü) sessizce geçiştirilirler. Bizce sendikalizmin sorunlarına odaklanmamızın ve onun yapısal sorunlarını incelememizin vaktidir.

“Faşizm geniş anlamıyla faşist olarak tanımladığımız rejimin sembolleri ve niteliklerinden ibaret de-

ğildir... o tüm çeşitli biçimleri ve görünüşleriyle faşizmin yükselmesine yol açan otoritedir.

Devletinki ve geleneksel baskı aygıtlarınki ile özdeş bir ordu kurduk. Toplumsal olarak faydalı bir şeyler yapmaya çalışan işçilere polisler önceden olduğu gibi karşı koyuyor. Halk milisleri ortadan kayboldular. Tek bir sözle: Toplumsal devrim boğuldu.” (Colonna di ferro, in ”Linea de Fuego”).

Askeri yenilginin koşulları sağlam bir şekilde sağlanmıştı. Moraller ve ilkeler sarsılmıştı, bu aslında yabancı bir şeyin, yani anarşist sendikalist örgütlere nüfuz etmiş hâkim zihniyetin bir yenilgisiydi. Bu yenilgiyi garantileyen bu zihniyetin kökeninde sendikalist örgütlerin yapısal nitelikleri yatmaktaydı.

Sendikalizm ve Devrim-öncesi Aşama

Şu ana kadar sendikalizmin sorunlarına dair söylediğimiz her şey, devrim öncesi aşamada özellikle önemli hale geliyor. Kökten bir dönüşüm için koşullar olgunlaştığında, kitleler kendilerini çok karmaşık problemlerle baş başa bulurlar ve bu tarihsel anlara bir cevap olabilmeleri için geleneksel işçi örgütlerine başvururlar. Partiler gibi, aslında benzer sorunları

içinde barındıran özel politik örgütlere de benzer nedenlerle gidilebilir. Ancak şimdilik argümanımızın basitliğini korumak için ilgimizi sendikalist örgütlerle sınırlayalım.

Rus devrimi Sovyetler temelinde gelişti. Bu taban örgütlerinin sendikalizm ile hiçbir alakası yoktur. “Sovyet düşüncesi toplumsal devrimden ne anladığımızın tam bir ifadesi; bu sosyalizmin kurucu yanına denk düşer. Proletarya diktatörlüğü düşüncesi burjuva kökenlidir ve sosyalizm ile hiçbir alakası yoktur.” (R. Rocker)

Maruz kaldıkları yozlaştırıcı süreç burada bahsedilmeyi gerektirmeyecek kadar biliniyor. Asıl önemli olan, devrimde kitlelerin rolünün sendikalist örgütünkünden daha belirleyici olmasıydı. Bu durumun nedeninin örgütün yetersizliğine veya ekonomik koşulların elverişsizliğine bağlı olduğu iddia edilebilir, yine de bu bir çözüm değildir. Kitleler, devrime ve devrimin getirdiği gereksinimlere hazırlıktı. Başta partiler olmak üzere işçi örgütlerinin yaptığı, olayların akışını takip etmektir. Lenin’in ST Petersburg’a döndüğünde yaptığı konuşma bu stratejiye olan “hevesin” açık bir örneğidir.

“Macaristan’da kelimenin gerçek anlamıyla bir devrim yaşanmadı. Devlet, adeta bir gecede proletaryanın eline düştü” (Varga). Konseyler Macaristan’ının, işçi özyönetimine yönelik hiçbir girişim ol-

madan, özel mülkiyetin kapitalistlerin elinden doğrudan devletin eline geçişine şahit olmasının nedeni budur. Varga devam ediyor: “İşçilere üretimin kendi kontrollerinde olduğu izlenimini vermek yeterlidir. Aslında bunun çok büyük bir anlamı yok, çünkü merkezi kontrol bizim elimizde ve net karlar ücret politikası tarafından belirlenmekte.”

Eğer devrim Rusya’da boğulmuşsa Macaristan konseylerinde hiç gerçekleşmemiş demektir.

Almanya’da durum daha farklıydı. 1918 hareketinde denizciler yeni bir katliam olasılığı ile yüzleştiklerinde ayaklandılar. Kızıl bayrağı dalgalandırarak Hamburg kıyılarına geldiler. Milyonlarca işçi onlarla birlik oldu ve birkaç gün içinde Almanya’nın tamamı bir işçi ve köylü konseyleri ağı haline geldi. Partiler ve sendikalar bu kendiliğinden harekete saldırdılar ve hareketin gelişmeme nedeni de buydu. Karşı devrimle mücadele etmekten tükenen proletarya boyun eğmek zorunda kaldı, böylece devrimin başarısızlığı da kesinleşmiş oldu. Bu olayın benzerleri İtalya’da, İspanya’da, liderlerle devrimci kitleler arasındaki gerilimin reformist ileri görüşlülük adına arttığı her yerde yaşandı.

Devrim öncesi aşamada temel olarak üzerinde durduğumuz şey, işçi tabanının politik veya sendikalist (ekonomist) her çeşit yapıdan bağımsız olarak oluşturacağı örgütüdür. Politik örgüt, kesin sınıf çı-

karlarını öylesine geniş olarak ele alacaktır ki bu onları tamamen geçersiz bir hale getirecektir. Sendikalist örgüt ise bu çıkarları radikal bir devrim anlayışı olanağını engelleyen (ya da en azından bunu pratiğe dökmekte yetersiz kalan) aşamacı bir “daha iyi koşullar talebi” ekseninde tanımlayacaktır. Veya en iyi ihtimalle radikal bir devrimi pratiğe dökmekte yetersiz kaldığı için aynı yola sapacaktır.

Emek hareketinin geleneksel halinin; tek istedikleri, “olabildiğine çıkar sağlamak için sermaye mantığına eklenmek” olan işçilerin ve liderlerinin hareketi olduğunu anlamamız gerekiyor. Bunu anladığımız zaman, bu konuda hayaller kurmayı bırakırız. Devrim öncesi aşama, öznel ve nesnel olgunlaşmayı içerebilecek belirli durumların oluşmasına yol açar ama asıl problemi engelleyemez: sendikalist hareket devrimci bir hareket değildir. Devrimci bir algıyla, bu hareketin araçlarının (veya bu harekete ait olduğu iddia edilen araçların) kullanılabilmesi istisna olacaktır. Sonuçlar genelde engellenmeye çalışılan durumdan daha beter bir noktaya varmak olur.

Sendika atmosferine sınıflar arası bir işbirliği, yani işçilerin azami iyiliğini garantileme niyetiyle burjuva ve proletaryayı birleştiren ekonomik bir ortaklık havası sinmiştir.

Kapitalizm geçmişte üretim içinde çeşitli krizlerden geçti, modern demokratik okul içinde olgunlaştı,

çevikleşti, kendi kendisinin efendisi haline geldi ve güçlü bir dönüşüm ve yenilenme ruhuyla hareket ediyor. Kapitalizm, eski girişimci sınıfın yok olması sonucu artan uluslararası gereklilikleri karşısında, ulusalcı ve benzeri saçmalıkları kaldıracak durumda değil. Eski tarz kapitalizm, yerini yeni yönetsel bir biçime bırakıyor. Bu yeni biçim, en iyi dostu ve ittifakının sendika olduğunun farkındadır. İş adamı miti ile teknokrat mitinin yer değiştirmesi sonucu, sendika lideri ve fabrika müdürü arasındaki benzerlikler (ortak amaçları, çabalarının paralelligi ve aldıkları benzer eğitimler) de belirginleşmiştir. Nasırlı eliyle patronun elini öfkeli bir şekilde sıkmaya kadir eski sendika temsilcisi ile temiz elleri ve beyaz yakasıyla üniversite mezunu bir entelektüel karakteri yer değiştirmiştir. Aynı üniversiteden mezun olan ve eşit koşullar altında fabrika patronu olan diğer entelektüelle karşılaşabilir, konuşabilir. Eğer kapitalizm eski aslanların elinden kaçma sürecindeyse, sendikacılıkta eski sendika liderleri olmayacaktır. Sendikacılık geleceğin gerekliliklerini akıllıca ve beklenilenden daha erken bir şekilde karşıladı. Kesinlikle inanıyoruz ki eski sendika temsilcisinin cesaretiyle patronu korkutabildiği dönemde bile, şimdiki sendikal durumun kökenleri bulunmaktaydı; aynı, kapitalizmin yönetsel evriminin kökenlerinin de eski girişimci kapitalizmde bulunduğu gibi. Toplumsal ya-

pının yozlaşması, hiçbir zaman anarşistlerin düşündüğü gibi yeni bir şey değildir, yozlaşma her zaman bir evrim şeklindedir; zaten var olan durumun ufak değişimler geçirmesidir. Ve o, ulaşılan amaçları belirleyen araçları kullanma yoludur. Burada yine, daha iyi koşullar talep etmek veya bir azınlığın (kendi karşı çıktığına benzer) yekpare bir yapı kurma girişimleri gibi araçların kullanımı, proletaryanın hedeflerini net bir şekilde anlamaya yönelik mevcut kabiliyetsizliğe yol açmıştır.

Doğal olarak, okuyucu anarko-sendikalizmin bakış açısının bu olmadığını söyleyecek ve itiraz edecektir. Ama ölüm hakkında konuşmak ve ölmek ayrı şeylerdir. Bir yanda harika toplumsal fanteziler kurmak vardır, bir yanda da gerçeklerle temasa geçmek. Bir yanda sendikalist örgüt içinde bile anarşist ilkeleri korumaya çalışmak varken, bir yanda da o ilkeleri, sendikalizmin bilerek veya bilmeyerek, mecburen bağlandığı kısmi taleplere oturtmaya çalışmak vardır. Bu noktada doğrudan eylem üzerinde ısrar etmenin de bir anlamı yoktur. Bir mücadele örgütü kendisini gerçekten doğrudan eylem üzerine kurduğunda, ya bu örgüt sendikalist değildir (bu örgütte, sendikalist örgüte özgü bölgeselliğe, temsiliyete, parasal desteğe ve ideolojiye dayalı yapılar bulunmaz, ki bu sadece anlambilimsel bir soruna indirgenmiş olur), ya da basitçe bu eylemlilikler “doğrudan eyle-

min” kötü bir taklididirler, örn. görünürde doğrudan eylem özellikleri taşıyan ama taban özerkliğinin temel öğelerini barındırmayan eylemler.

Radikal bir örnek verelim: Sabotaj. İşçi, kendi çalışma araçlarıyla (mutlak direniş gücüyle mesela) sömüren yapıya saldırır, bu şekilde hem çalışmanın ideolojisine (rejimin uşaklarının meyvelerine) hem de onu bunaltan, “sınıfın üretim çıktıklarına” zarar vermiş olur. Bu mücadele yönteminin tren yollarında uygulandığın düşünelim örneğin. İki olasılığı önceden görebiliriz:

1. Sendika, o an sahip olmadığı ama sonradan geliştirebileceği araçları gizlice kullanarak demiryolları mülkiyetindeki lokomotiflere sabotaj yapılması emrini verir. Bir tarafta sendika direktiflerine uyan işçiler lokomotiflerin tamamını veya bir kısmını kullanılmayacak hale getirirler. Böylece, karşı taraf üzerinde güçlü bir sendika baskısı oluşur (bu örnekte karşı taraf “devlet”, ama yapılan talepleri kabul eden özel sektör olsaydı da durum çok farklı olmazdı).
2. İşçiler tabanda, yalıtılmış gruplar halinde olsalar bile kapitalist sömürüye ve sendikanın işbirliğine karşı mücadele olasılıklarını tartışarak örgütlenirler. Önce lokomotiflerin bir kısmını

sabote etme kararı alırlar, tek bir bölgede bile olabilir bu. Diğer işçiler (çünkü eylem önerisi diğer sektörlere yayılmaktadır) bu tip eylemlerin geçerliğini fark ederler ve kendilerini gizli bir eylemle veya o anki yer ve ihtiyaçlara göre belirleyecekleri başka bir araçla kendilerini garanti altına alırlarken, inisiyatiflerini genişletirler. Karşı tarafa çeşitli teklifler yapılabilir, ama gerekli değildir.

İlk durum, doğrudan eylem değildir. Sabotajın kullanımı, bir talep göz önüne alınarak liderlerin kararıyla sendikal örgüt tarafından yürürlüğe sokuldu. Pratikte, böylesi bir aracın kullanılması olasılığı sendikaların devrimci bir dönüşüme -ama mutlaka otoriter eğilimli bir dönüşüme- girdiği dönemlerde ortaya çıkar. Sonuç, en iyi ihtimalle ardı ardına ortaya çıkacak neticeleriyle Blankist (Blanqui takipçisi) bir devrim girişimi olacaktır. Örgütün yapısı gereği her türlü eğilimi otoriterlik ile boğmaya muktedir olan anarko-sendikalistleri aşılıp, devrimci bir tavrı ortaya koyabilecek liberter sendikalistler bulunsa bile, bu devrimci tutum kitle üzerine empoze edilen bir şey olarak kalacaktır. Nesnel koşullar göz önüne alındığında, eyleme geçirilecek herhangi bir karar, üzerinde gelişebileceği verimli bir alan bulamayacaktır. Argümanımızı geliştirmek için şöyle bir

durum hayal edelim: tarafsız, dupduru bir samimi-yete sahip ve anarşist düşüncede kendi görevlerine ya da konumlarına dair hiçbir özel düşkünlük göstermeyecek kadar yetkinleşmiş sendikalist liderlerimiz olsun. Bu “melekler” ve bazen bir meleğin mesajını anlamaktan aciz olan emekçi kitleler arasındaki ayrışma açık bir şekilde ortaya çıkacaktır.

Bu bir “doğrudan eylem” vakası olurdu. Anarko-sendikalist “melek” gerçekten melek olsa, kendi makamını çarçabuk terk edip belirli ve somut işlerle uğraşan diğerlerine katılırdı. İşçi, pek tabii ki, “doğrudan mücadele örgütü” sorununa her zaman kendi kendine bir çözüm bulamayabilir ve bu belirli durumda, bir lokomotif sabotajına dair ahlaki soruların çözümlerini bulamayabilir (teknik sorunlarda ise tüm sendikalistlerin ve devrimcilerin toplamından daha fazla bilgiye sahiptir). Bu noktada devrimciler görev düşer ve bu görev geçerlilik kazanır. Ama bir işçi kendi kurtuluşu adına kesinlikle kendisini sendikalara, partilere, hiziplere veya bu çeşit herhangi bir şeye örgütleyecek birilerine ihtiyaç duymaz.

Yaşanan olaylar, ulaşılması gereken hedeflerin açıklık kazanmasını istedikleri ve kendilerini patronlara ve onların “danışmanlarına” karşı korumak için araçlar istedikleri zaman, işçilerin bu çözümlere nasıl ihtiyaç duyduklarını göstermiştir. Ne yöne gideceklerini bilmeden, tavsiye

almak ve rehberlik için kendileri bir lider veya parti. Hayatının tamamını zincirlenmiş bir şekilde geçiren bir köle zincirlerine rağmen yaşadığını düşünmektense, zincirleri sayesinde yaşayabildiğini düşünmeye meyillidir ve onları kırmayı deneyecek herkese saldırır. Fakat şu anda halletmemiz gereken, kaçınılmaz görevin tam da bu kısmı. Kaçınılmaz olarak yönlendirmeye ve emre yol açacak bu engel aşılmaz bir engel değildir.

Devrim öncesi aşamada, işçiler sendikanın belirli kısıtlı hakları kazanmayı garantileyen, fakat bu mücadelenin oluşmasına neden olan koşulların sürmeye devam etmesi için de mücadele eden, işverenlerin arabulucusu konumunda işbirlikçi bir yapı olduğunu fark etmeleri gerekiyor. Tersine bir durum olsaydı, kendi yok oluşu için mücadele eden bir araçtan bahsediyor olurduk.

Devrimden sonra sendikalist örgütlenmeler

Sendikalist örgütün sınırlılıklarının mutlak kanıtı ve asıl tehlikesi devrim sonrası aşamadaki varlığının etkilerinde görülebilir. Eğer devrimi sağlayacak olay bir parti tarafından idare ediliyorsa veya

kitleyi arkasından sürükleyebilen fakat bütün kendiliğinden eylemliliğini boğan bir azınlığın askeri eylemiyle gerçekleştiriliyorsa, sendikalist örgütün tek eylemliliği her şeyi devrimci partiye teslim ederek işçileri sömürücü sınıfın ellerine bırakmak olacaktır.

Eğer gerçekleşen devrim son derece bürokratik bir olay şeklindeyse –Macaristan konseylerinde olduğu gibi sadece bir devlet kriziye-, sendikalist örgütler doğrudan devlet haline gelirler. Sendikalar, kitlenin kendi mutlak kurtuluşuna giden her türlü özgün ve kendiliğinden girişimini bastırarak üretimin devletin eline kolayca geçişini garantilerler.

Eğer işçiler Rusya, Almanya ve İtalya’da olduğu gibi inisiyatifi kendiliğinden ele geçirir ve kendi taban örgütlerini -kendi konseylerini- kurarlarsa, sömürü yapılarına savaş ilan ederlerse, sendikalist yapılar devletin yanına geçerler ve (olabildiğine az zararlarla) sonraki normale dönme ve merkezileşme evresine geçişin pazarlığını yaparlar. Rusya’da stalinizmin ilk ortaya çıkış dönemine benzer bir merkezileşme evresinde, sendikalar partiden önce gerilerler.

Bazıları, bunların anarşist değil komünist ve sosyal demokrat sendikalar olduklarını söyleyeceklerdir: “anarşist yoldaşların bu şekilde davranması imkânsızdır” ve biz de bunda hemfikir oluruz, bu imkânsızdır... Fakat olur! Anarşist yoldaşların hükümete katılması, anarko-sendikalistlerin hükümetin

bir parçası olmaya niyetlenmeleri olanaksızdır, fakat bu gerçekleşir. Anarşist örgütlerin anarşist gazeteleri yasaklaması imkânsızdır, fakat bu gerçekleşir. Anarşizm insanları yaratmaz, insanlar anarşizmi yaratır.

Anarko-sendikalist örgütler açısından yapılacak en mantıklı iş, dar bir sendikalist mantığa düşülmesinin engellenmesi için kendi kendilerini feshetmeleri olacaktır, bu gerçekleşecek olsaydı çözümlememiz anlamsız olurdu.

Bunun devrimden önce olması imkânsızdır, fakat devrimden hemen sonra gerçekleştirilebilir. Bir yandan da kendilerine göre en mantıklı olanı yapmaya devam ettikleri takdirde, bu dünyadaki diğer bütün sendikalist yapılar gibi davranmış olacaklar ve içlerindeki anarşist yoldaşları da ateş ve barutu yan yana getirmeye çalışan ölümcül ideolojik sıçramalar yapmaya zorlayacaklar.

Devrim sonrasında ekonomiyi belirleyecek şeyin ne olacağını tahmin etmek kesinlikle imkânsız. En fazla öneme sahip olaylar, nihai kriz anlarında ortaya çıkacaktır. Daha az öneme sahip ama yine de belirleyici olan olaylar, büyük tahminler yürütmek dışında yapılabilecek her analitik girişimi imkânsız hale getirerek sistem içinde kalırlar. Detaylı bir program çizmek imkânsızdır ama bazı şeyler açıkça görülebilir. Devlet kontrolünün mevcudiyeti olumsuzdur.

Toplumsal koşullar üzerinde belirleyici bir rol oynamaktan kendini alamaz, çünkü ekonomiyi planlı bir şekilde kurar. Diğer bir yandan devrim sonrası ekonomi, üretim ve dağıtımın, -aynı zamanda tüketiciler olan- üreticilerin yatay anlaşmaları yoluyla sağlandığı doğal bir ekonomi olmalıdır.

Sendikalist yapıların devrim sonrası bir ekonomideki üretimde ne kadar önemli bir rolleri olduğunu görmek zor değildir. Merkezileşmiş güçle arabuluculuk yapmaya devam edebilirler, böylesi bir merkezileşmiş gücün olmadığı yerde ise ezeli görevleri olan arabuluculuğu devam ettirmek adına kendileri bir merkez yaratabilirler. Kapitalist ekonominin hüküm sürdüğü bir rejimdeki nesnel karşı devrimci rolleri komünist bir rejim altında etkin bir karşı devrimci role evirilecektir.

Bazı yoldaşlar sendikalist yapının bir “kamu hizmeti” gibi görünmesi gerektiğine dair bir sonuca vardılar: “Aslında proletaryanın sadece ufak bir kesimi kapitalizm tarafından dayatılan ‘üret, tüket, yabancılaş’ döngüsünün farkına varır, ama bu ufak kesim de sendikalar vasıtasıyla kapitalizm tarafından ele geçirilir.” Bu fikir bazı genç arkadaşlar tarafından tekrar düşünölmeye başladı.

“Sendikayı yok edemeyiz fakat sendikanın içinde de çalışmak istemiyoruz. Hiçbir zaman devrimci olmamış bir yapıyı devrimcileştirmeye çalışmaktansa

sadece sömürülenlerin kendilerinin sendikaları “alt üst etmesini” umabiliriz, ondan sonra devrime uygun bir araç yaratmaya çalışırız” (Corale)

Sonuç

Corale yoldaşın fikirlerinin tamamına katılmıyoruz. Sendikaları alt üst edecek bir proje, ufak talepler ve ihtiyaçlar perspektifi ile uyumlu olmayan yıkıcı bir zihniyeti gerektirir. Enerjimizi –zaten bu tip bir enerjimiz yok- böylesi bir perspektife koymak ayrılıkçılık olacaktır ve bizlere işçi örgütü problemine dair sağlıklı bir bakış sunmaz. Sendikaların radikal bir eleştirisini yapıp bu eleştiriye aynı şekilde devrimci ve anarko-sendikalizme de getirirsek daha çabuk ve daha iyi sonuçlar elde edebiliriz. Olası bir alternatif sunulduğunda işçiler sendikaların sınırlılıklarına dair daha bilinçli olacaklardır: Bu alternatif, bu kamu hizmetini kendi kaderiyle baş başa bırakıp kendini mevcut üretim yapılarına karşı mücadeleye adanmış ufak özerk taban örgütlenmeleri yaratılmasıdır.

Bu gruplar üretim çekirdeği şeklini kabul etmiş olmalılardır. Bunun başka alternatifi yoktur. İşçi, makinelerin ve fabrikanın bir parçasıdır. Kapitalist sömürü zalimce işçiyi kendi kişiliğine neredeyse ta-

mamen yabancılaşmaya mahkûm etmeye devam edecektir, bu şimdiki gelişmiş teknoloji çağında hala geçerlidir. Fabrika dışına bir kez çıktığında, işçi artık zavallı yorgun bir adamdır; sadece yatağına gider ve uyur. Savaşçı potansiyeli tamamen kurutulmuştur. Onu devrimci bir “kuluçka dönemi” içine çekmek taktiksel olduğu kadar psikolojik bir hatadır da aynı zamanda. Bunu ancak, oldukça duyarlı bir azınlık büyük sınırlılıklarla gerçekleştirebilir. Bu nedenle, sabitlenmiş bir noktadan hareket edip bir eylem çizgisi belirleyen bütün örgütler –sözde anarşist olanları bile-, hızlı bir yozlaşmayla karşı karşıyadır. Fabrika, tarla, okul, konut alanları gibi devrimin asıl gerçekleşeceği alanları olduğundan, sömürünün genel koşulları ve her bir alandaki özel koşulları buralardaki deneyimlerle tahlil edilebilir. Bütün bunlar, farklı bölgeler arasındaki, bütünleşik alanlar içindeki (mesela devlet) veya devletler arasındaki ilişkiler hakkında periyodik çözümlenmeler yapmayı gerektirir. Ama bu tek başına işçilerin alternatif örgütlenme biçimleri bulmaları için yeterli değildir.

İşçi bunun “devrimci” bir zorunluluk olduğunun değil de; doğal bir zorunluluk olduğunun farkına varmak zorundadır. Bunun kendi hayatta kalma olasılığının ta kendisine bağlı bir zorunluluk olduğunun, onu daha fazla çaba harcamakla, sonraları çok daha rahat bir konuma ulaşmak için ıstırap dahi çekmekle

yükümlü kılan, sadece kendisini değil herkesi yükümlü kılan bir zorunluluk olduğunun bilincine varmak zorundadır. Devrimci söylem hemen hemen hiçbir zaman işçiye doğrudan hitap etmez. Sendikaların bu kadar başarılı olmasının nedeni budur; işçilere onların acil ihtiyaçları ve her şeyden önce onları en çok ilgilendiren şey olan “çalıştıkları iş” üzerinden ulaşırlar. İşçinin sendikaya bağlanmasının nedeni fabrika içinde ona belirli miktarda sağlanan güvenlik değildir, bunun nedeni sendikanın kendi sektöründeki işçileri, kendisinin doyurucu bir şekilde konuşabildiği ve aralarında kendisini yetkin hissettiği, kendisiyle aynı problemleri sahiplenen işçileri bir araya getirmesidir. Bu önemsiz bir birlik değildir, iş bölümünün doğrudan bir sonucudur ve bir günde dağıtılacak bir şey değildir. İşçiyi kendi ortamından çekip almak ve onu, anlaşılmayan bir dille saatlerce anlatılan muğlâk iddiaları dinlemeye zorlamak, neredeyse kaçınılmaz olarak işçinin yeni ve farklı olana dair herhangi bir açılımı reddetmesine ve çalıştığı yerin gürültüsünü veya evdeki çocukların patırtısını tercih etmesine neden olur.

İşçi, devrim olgusunu ekonominin gerçekliğinde yaşamalı. Bir sendika veya sendikalist örgütle, tabandaki otonom gruplar arasındaki fark, ideolojik bir bakış açısının filtresi vasıtasıyla anlaşılabilir. Ancak ekonomik ilişkilerin maddi seviyesinde

anlaşılabilir. Bu bakımdan, yukarıdaki ‘işçileri sendikadan koparmak için uğraşılmasına’ veya ‘işçiye, bütün sendikaların sınırlılıklarını ve onların bir kamu hizmetinden ibaret oldukları gerçeğini göstermek için sendikanın dağıtılmasına’ çaba harcanması gerektiğini söyleyen önermelerde bir “garanti unsuru” vardır.

Ekonomik sistem, onu kontrol eden, yönlendiren veya ulaşılması gerekli amaçların ne olduğuna karar veren baskıcı bir yapı olmaksızın örgütlenebilir. İşçi bunu çok iyi anlar. Bir fabrikanın nasıl yapılandırıldığını ve bu engelin nasıl aşılacağını tam olarak bilir, ekonomiyi kendi çıkarına uygun olarak yürütmeyi de başaracaktır. Bu engelin sarsılmasının fabrika, okul, tarla ve toplumun tümünün içinde ve dışındaki ilişkilerde bir dönüşüm anlamına geleceğini bilir. İşçi için, “proletarya yönetimi” kavramı her şeyin ötesinde üretimin yönetimi anlamına gelmektedir. Kapitalist yönetim veya devlet yönetimi ise buna zıt olarak küçük kapitalist gruplar, parti bürokratları veya yöneticiler adına üretimin sömürülmesi anlamına gelir. Bu yüzden de bu perspektifte ürün üzerindeki kontrol, üretim sürecine ilişkin kararlar, yapılması gereken tercihler, vb. meseleler eksiktir. Dağıtım da üretimle bağlantılıdır. İşçi, bir insanın üretime kişisel katılımıyla sağladığı üretim miktarı arasında basit bir ilişki kurulabileceğini, aynı şeyi üreten işyerlerinde

uyumu sağlayan sektörler arasında anlaşmalar örülebileceğini bilir. Bu ilişkinin, kendisine elde edilen ürünlerin dağıtımını hakkını vereceğini de bilir. Bu sebep-sonuç ilişkisi teknik olarak karmaşıktır, fakat işçinin hayalinde canlı bir şekilde durmaktadır. Yapılması gereken şey ise, bu düzeneğin komünist bir ekonomi yoluyla gelebileceğini, “gerçek” ihtiyaçlarının aslında neler olduğunu ve kendi potansiyeline bağlı olarak “faydalı” üretime nasıl katılımcı olabileceğini işçiye anlatmaktır.

Bu bakış açısından, sendikaya veya sendikalist bir yapıya alternatif olabilecek örgüt şekli oldukça basit bir hale gelir. Hatta iş yerleri ile teknik bilginin fethedilmesini ve bu bilginin değiş tokuşu ve geliştirilmesini olanaklı hale getiren sektörler arasındaki teması sağlamak anlamında bir doğrudan mücadele programı tasarlamak, tabanda özerk olarak örgütlenmiş işçiler olmaksızın imkânsızdır. Bütün bu stratejiyi-programı sendika filtresinden geçirmek, bu fikirler başlangıçta ne kadar saf olurlarsa olsunlar, tabanın bu bilgileri çarpık, ulaşılmaması gereken hedeflerle uyumsuz bir biçimde algılamasına neden olacaktır.

Bugünün ilk gereksinimi taban tarafından örgütlenen doğrudan mücadeledir; üretim merkezlerine saldıran ufak işçi gruplarıdır. Bu, giderek detaylanan bilginin elde edilmesi ve sermayenin toplumsal-

laştırılmasına geçme kararının alınmasını (yani devrimi) izleyecek mücadelenin göstereceği ilerideki gelişmeler ile uyumlu bir eylemlilik olacaktır. Emek ve ürün arasındaki ilişkinin koşullarını belirleyecek olanlar işçiler olacaktır. Bunu yaptıktan sonra işçilerin kapitalisti ya da herhangi bir başka iktidarı dayatan her türlü örgütü reddetmekten ve üretim çekirdeklerinin inşası yolunda ilerlemekten başka bir çaresi kalmaz. Bu üretim çekirdeklerinin mücadele döneminin sonuna, yani sömürünün nihai yok edilmesine kadar varlığını sürdürebilecek kadar sağlam olmasına çalışırlar.

Meseleyi daha basit bir şekilde koymak gerekirse, üretici ve ürün arasındaki ilişkinin devrim projesinin temelini oluşturduğu düşünüldüğünde, bu ilişkinin eşitlikçi (herkese ihtiyacı kadar, herkesten yeteneğine göre) olması gerektiği açıktır. Tabandan yönetilmeli, basit ve kolay olmalıdır (ihtiyaçları yapay bir şekilde arttıran pazar mekanizmasının lağvedilmesi).

Özerk bir mücadele örgütü için savaşmak aynı zamanda özerk bir üretim örgütü için savaşmak demektir. Bunların arasında niceliksel bir ayırım yapmak mümkün değildir. Bir bakıma, her hangi bir zaman diliminde dahi böyle bir ayırım imkânsızdır. İşçiler kendi özerk üretim çekirdeklerini örgütledikleri zaman, sendikalist örgüt veya partiden daha farklı

bir yol izlemiş olurlar. Böyle yaparak, sadece mücadele araçlarının seçimi değil, ulaşılması gereken hedeflerin seçimi konusunda ve sadece mücadele değil, üretimin amaçları hakkında da yönetimi ele almak adına kararlı bir adım atmış olurlar.

Devrim sırasında var olan geleneksel anlamda güçlü bir sendikalist örgüt veya parti, proletaryanın olgunlaşmamış olduğunun ilan edilmesi sonucunu doğurur ve bunun da sonucu birisinin –sendikalist veya parti başkanı- onlar adına karar vermesinin gerekli olduğu düşüncesidir. Kurtuluş için bir yapının gerekliliği tabana dayatılır. Sendikalistlerin veya partilerin toplantıları hep aynı bürokratlar veya uzmanlar tarafından yürütülür. İşçilerin akıllarına yatmayan her şey sonunda biter. Buna karşı çıkacak tüm anarşist yoldaşlar, İspanya’da hükümete girme kararı alındığı veya kolektifler için mücadele kararının alındığı zamanı hatırlasınlar. Bu nedenle, tabandaki çekirdeklerin yürürlükteki ana işlevleri şunlar olmalıdır:

1. **Mücadele.** Sınıf ruhunun doğduğu ve geliştiği alan mücadele alanıdır. Mücadele sırasında partilerin ve sendikaların da gerçek niyetleri açığa çıkar. Doğrudan eylem yöntemleri gelişir: sabotaj, devamsızlık eylemi, öz

yönetim girişimleri, ürünlere zarar verilmesi, vs.

2. **Örgütlenme.** Örgütlenme, düşmanla yüzleşme ve onun durumunu doğrulama ihtiyaçlarından doğar. Zaman ve mekana göre büyük farklılıklar gösterebilir ama esasen üretim sürecindeki ortak çıkarlar temelinde kurulur. Her bir çekirdek farklı toplumsal, ekonomik ve politik tabanda fakat üretim gerçekliğinin koyduğu sınırlar çerçevesinde büyür. Bütünsel bir yapıya sabit bir referans sağlayan şey, örgütlenmenin bu niteliğidir.
3. **Bilgi.** Bilgi, üretim ilişkilerinin kademeli olarak tersine çevrilmesi, iş bölümünün ıslahı ve üretimin sabotajı yollarıyla görülen etkilerin ve sınırlılıkların çözümlenmesiyle elde edilmektedir. Böylece bilginin elde edilmesi, somut ekonomi ve üretim boyutu içinde politik bir bilincin oluşumuna dönüşür.

Fakat bu problemler buradaki amacımızın dışına çıkıyor ve çok daha derin çözümlenmeler gerektiriyor. Şimdilik okuyucuya önerdiklerimiz bunlardır.

Anarşist Kütüphane

Alfredo M. Bonanno
Sendikalist Yöntemlerin Eleştirisi
1998

21.01.2022 tarihinde şuradan alındı:
karaisyan.blogspot.com
İngilizce Aslı: A Critique of Syndicalist Methods

tr.anarchistlibraries.net